

АКВИЗИЦИЈЕ

Модне илустрације из часописа *Die Modenwelt*, 33 листа
1892–1898.

Берлин, издавачка кућа Франца Липерхајде (Franz Lipperheide)
хартитија, штампа
27,5 × 38,5 цм (1 лист, приближно)
МПУ, инв. бр. 25414

Fashion plates from *Die Modenwelt* magazine, 33 sheets
1892–1898

Berlin, Franz Lipperheide publishing house
paper, print
27.5 x 38.5 cm (1 sheet, approximately)
MAA, Inv. No. 25414

Сара Вучковић Ојданић из Београда поклонила је Музеју током 2019. године 33 модне илустрације у боји, које су објављене у немачком модном часопису *Die Modenwelt*, у периоду од 1892. до 1898. године. Овај часопис покренуо је 1865. године у Берлину издавач Франц фон Липерхајде. Убрзо је постигао велики успех, тако да је имао и бројна интернационална издања.

Поклоњене илустрације из часописа *Die Modenwelt* својевремено су коришћене као мустре за шивење у радњи чукунбабе дародавца, Матилде Калеф (Београд, 1876–1942). Иако је из забележених сећања и извора познато да је у другој половини XIX и почетком XX века грађанима Србије била доступна модна штампа, ако не у појединачним домаћинствима, онда у кројачким радионицама и на друштвеним окупљањима – поселима, примерци модне штампе из овог периода ретко су сачувани, због чега ова група модних илустрација представља значајну аквизицију за Збирку текстила и костима.

На поклоњеним илустрацијама из часописа *Die Modenwelt* приказана је, пре свега, женска одећа која прати модну линију карактеристичну за последњу деценију XIX века: „шунка“ или „овчји бут“ рукави (фр. *a gigot*, енгл. *leg-o'-mutton*), хаљине кројене из два дела, блузе завршене високом крагном и укројене у струку, као сукња која поприма облик левка. Почетком сваке календарске године у часопису су објављивани цртежи живописних модела за маскенбале, док су на појединим илустрацијама из 1895. године приказани модели познатог немачког модног креатора Кристофа Дрекола (Christoph Drecol).

Током првих деценија XX века, породица Калеф је у Београду имала три радње чија је делатност била везана за област моде и текстила: конфекцијску радњу мушке и дечје одеће Код првог париског шика у Коларчевој улици (основану 1903. године) и галантеријску радњу у Васиной улици, док се одећа шила у задњем делу радње са метражном робом у Вишњићевој улици. Ова аквизиција је посебно значајна и због чињенице да су нам познати некадашњи власник и намена сачуваних илустрација из часописа *Die Modenwelt*. Као део наслеђа породице Калеф, једне од бројних београдских сефардских породица које су се бавиле модном и текстилном трговином и занатима, она сведочи о животу у Београду крајем XIX и почетком XX века, али и о моди као важном сегменту грађанског идентитета и визуелне културе у Србији.

Драгиња Маскарели

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Маскарели, Д. 2019

Мода у модерној Србији : Мода у Србији у XIX и почетком XX века из збирке Музеја примењене уметности у Београду, Београд: Музеј примењене уметности, 49–50.

Prošić-Dvornić, M. 2006

Odevanje u Beogradu u XIX i početkom XX veka, Beograd: Stubovi kulture, 450–451, 453–454.

In the course of 2019, thanks to Sara Vučković Ojdanić from Belgrade, the Museum of Applied Art received as a gift 33 colour fashion plates, published in the German fashion magazine *Die Modenwelt* in the period between 1892 and 1898. The magazine was started by the publisher Franz von Lipperheide in Berlin in 1865. It soon achieved great success, which resulted in numerous international editions.

The presented illustrations from *Die Modenwelt* magazine were once used as sewing patterns in the workshop of the donor's great-great-grandmother, Matilda Kalef (Belgrade, 1876–1942). Even though the recorded memories and sources state that, in the second half of the 19th and early 20th century, fashion magazines were available to Serbian citizens, if not in individual households, then certainly in tailor's shops and at evening social gatherings, preserved copies of the fashion magazines from this period are rare. Therefore, this group of fashion illustrations represents a significant acquisition to the Textile and Costume Collection.

The presented illustrations from *Die Modenwelt* magazine display, first and foremost, women's clothes that follow the fashion line characteristic of the last decade of the 19th century: *leg-o'-mutton* sleeves (French, *a gigot*), two-piece tailored dresses, waisted, high collar blouses, as well as skirts taking the shape of a funnel. At the beginning of each calendar year, the magazine published the drawings of colourful models made for masquerade balls. Furthermore, certain illustrations from 1895 featured models by the renowned German fashion designer Christoph Drecol.

In the first decades of the 20th century, the Kalef family possessed in Belgrade three workshops the activity of which related to the field of fashion and textile. These were the following: a ready-to-wear men's and children's clothes shop called At the First Parisian Chic in Kolarčeva Street (established in 1903) and accessories shop in Vasina Street, whereas clothes were sewn in the back of the shop located in Višnjićeva Street which contained piece goods as well. The fact that the former owner and the purpose of the preserved illustrations from *Die Modenwelt* magazine are known to us adds to the importance of this acquisition. Being part of the heritage of the Kalef family, one of many Belgrade Sephardic families that were actively involved in fashion as well as textile trade and crafts, the acquisition is a testimony to Belgrade life in the late 19th and early 20th century, and also to the fashion as an important segment of civic identity and visual culture of Serbia.

Draginja Maskareli

Translated by Dragana Rašić

ЗБИРКА ТЕКСТИЛА И КОСТИМА

Блуза, део дирндла

Аустроугарска, око 1916.

лан; платно, вез

дужина 49 cm

МПУ, инв. бр. 25413

TEXTILE AND COSTUME COLLECTION

Blouse, a piece of dirndl

Austro-Hungarian Empire, around 1916

Linen; cloth, embroidery

Length 49 cm

MAA, Inv. No. 25413

Блузу, која чини део дирндла, аустријског националног костима, Музеју примењене уметности поклонила је током 2019. године Сара Вучковић Ојданић из Београда. Блуза је припадала прабаби дародавца Марији Ханке Черге, која се, по удаји, доселила из Беча у Београд 1920. године. Потиче из прве деценије XX века, а израђена је од ручно тканог платна и украшена ручним везом. Чувала се у породици кроз више генерација. Мајка дародавца, Едита Черге Вучковић, жена глумца Аљоше Вучковића и сестричина оперске диве Бреде Калеф Симоновић, својевремено је радо носила ову блузу. Блуза представља пример праксе чувања националног костима као породичног наслеђа, али и његовог коришћења у конструкцији визуелног идентитета особе која га носи, на различите начине и у различитим временима. У породици је сачувана и фотографија Марије Ханке у дирндлу.

Драгиња Маскарели

The blouse, which is a piece of dirndl, an Austrian national costume, was presented to the Museum of Applied Art by Sara Vučković Ojdanić from Belgrade, in 2019. The blouse belonged to the donor's great-grandmother Marija Hanke Čerge, who moved from Vienna to Belgrade after she had married in 1920. The blouse dates from the first decade of the 20th century, and is made of hand-woven cotton cloth and decorated with hand embroidery. It has been kept in the family for a number of generations. The donor's mother, Edita Čerge Vučković, a wife to the actor Aljoša Vučković and niece to the opera diva Breda Kalef Simonović, used to take pleasure in wearing this blouse. The blouse represents a good example of the practice of preserving national costume as family heritage, and also of its use aimed at constructing a wearer's visual identity in different manners and at different times. The family also keeps the photograph of Marija Hanke wearing the dirndl.

Draginja Maskareli
Translated by Dragana Rašić

Драгослав Стојановић**урамљени портрети-карикатуре (7)**

Београд, 1922–1945.

папир, туш; дрво, папир, стакло, легура

19,3 × 16,3 cm (број 1), 18,8 × 15,7 cm (број 2), 16,3 × 14,2 cm (број 3-7)

сигнирано: Д. С. и Д. Стојановић

МПУ инв. бр. 25415/1-7

Захваљујући поклону господина Бобана Марковића, колекције Музеја примењене уметности обogaћене су са седам портрета-карикура Драгослава Стојановића, једног од првих професионалних графичких дизајнера у Србији. Карикатура је заузимала важно место у његовом опусу и по њој је био познат најширој јавности, која није могла да замисли новине и часописе без актуелне политичке сатире и карикатура личности о којима је писано. Поклоњена дела приказују неидентификоване мушке ликове, које је уметник стилизовао брзим потезима пера, мајсторски приказујући карактеристичне црте лица и изразе портретисаних.

Драгослав Стојановић (1891, Аранђеловац –1945, Београд) је још као ученик београдске Уметничко-занатске школе 1910. године почео да објављује политичке карикатуре у листу *Трибуна*, који су те године покренули новинар Наум Димитријевић и Бранислав Нушић. Након школовања и рада у Немачкој (1912–1914) и Паризу (1914–1922), вратио се у Београд са реномеом успешног аутора комерцијалних и филмских плаката, реклама, новинских илустрација и карикатура. У годинама до Другог светског рата, Стојановић је, поред Пјера Крижанића, био најомљивији београдски карикатуриста. Посебно је био активан у дневним, политичким и сатиричним листовима, као што су то *Време*, *Звоно*, *Истина*, *Самоуправа* и *Ошишани јеж*. Његове карикатуре из *Времена* прештамповане су у бугарским, румунским, чешким, америчким и британским новинама. Поред карикатуре, бавио се и илустровањем књига, плакатима, рекламним огласима и сликарством. Као предавач декоративног сликарства у Краљевској уметничкој школи (1922–1940) снажно је утицао на своје ученике да прихвате модерна схватања о предмету који је предавао.

По повратку из заробљеништва у Нинбергу, 1942. године, Драгослав Стојановић је наставио да сарађује са различитим листовима и часописима, а највише са *Временом*, односно *Новим временом*, како се овај лист називао током окупације. Радећи, као и раније, за штампу која је била на линији државне политике, Стојановић је у својим карикатурама изражавао антибољшевички став. То је било пресудно да након ослобођења буде оптужен за учествовање у немачкој ратној пропаганди и да буде стрељан. На захтев уредништва *Ошишаног јежа*, чији је био један од оснивача, рехабилитован је 2007. године.

Бојана Поповић

Dragoslav Stojanović**framed caricature portraits (7)**

Belgrade, 1922–1945

paper, India ink; wood, paper, glass, alloy

19.3 x 16.3 cm (number 1), 18.8 x 15.7 cm (number 2), 16.3 x 14.2 cm (numbers 3-7)

signed with: D. S. and D. Stojanović

MAA Inv. No. 25415/1-7

Thanks to the gift received from Mr Boban Marković, the Museum of Applied Art collections have been enriched with seven caricature portraits by Dragoslav Stojanović, one of the first professional graphic designers in Serbia. Caricature occupied an important place in Stojanović's oeuvre and it was the very caricature that made him widely known to the public which could not imagine newspapers and magazines without the current political satire and caricatures of the persons written about. The presented pieces depict unidentified male characters, stylized by the artist's swift strokes of the pen, masterfully displaying the characteristic features and expressions of the portrayed.

In 1910, still a student of the Belgrade Arts and Crafts School, Dragoslav Stojanović (1891, Arandelovac –1945, Belgrade) began publishing political caricatures in the *Tribuna [Tribune]* newspaper, started by journalists Naum Dimitrijević and Branislav Nušić in the same year. Following his studies and work in Germany (1912–1914) and Paris (1914–1922), he returned to Belgrade with the reputation of a successful author of commercial and film posters, advertisements, newspaper illustrations and caricatures. In the years preceding World War II, besides Pjero Križanić, Stojanović was the most favourite Belgrade caricaturist. He was particularly inclined to daily, political and satirical newspapers, such as *Vreme [Time]*, *Zvono [Ring]*, *Istina [Truth]*, *Samouprava [Self-government]* and *Ošišani jež [Trimmed Hedgehog]*. His caricatures published in *Vreme [Time]* were reprinted in Bulgarian, Romanian, Czech, American and British newspapers. In addition to drawing caricatures, he also illustrated books, posters and advertisements, and was painting as well. As a professor of Decorative Painting at the Royal Art School (1922–1940), he strongly influenced his students to embrace modern understandings of the subject he taught.

Upon his return from captivity in Nuremberg in 1942, Dragoslav Stojanović continued his cooperation with various newspapers and magazines, primarily with *Vreme [Time]*, i.e. *Novo vreme [New Time]* as it was called during the Occupation. Working then, as before, for the press which was in the front line of the state's politics, Stojanović expressed his anti-Bolshevik attitude through his caricatures. This was a decisive factor in charging him with having taken part in German war propaganda, which resulted in his execution upon the country's liberation. At the request of the Editorial Office of *Ošišani jež [Trimmed Hedgehog]*, whose one of the founders Stojanović was, he was rehabilitated in 2007.

Bojana Popović

Translated by Dragana Rašić

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

- Popović, B. 2011
Primenjena umetnost i Beograd 1918–1941, Beograd: Muzej primenjene umetnosti, 20 i dalje.
- Поповић, Б. 2008–2009
Илустрација. Драгослав Стојановић, Зборник (Београд) 4–5: 218–219.
- Кљакић, С. 2008
Рехабилитован карикатуриста „Ошишаног јежа“, Политика (Београд) [8. 2.].
- Симић, Б. 2007
Пропаганда Милана Стојадиновића, Београд: Институт за новију историју Србије, 131.
- Јанц З. 1991
Драгослав Стојановић, београдски карикатуриста и сликар 1891–1945, Годишњак града Београда (Београд) XXXVII: 137–144.

- Capitaine, J-L. 1988
Les affiches du cinéma français, Paris: Éditions Seghers, 44, 46.
- Васић, П. 1981
Примењена уметност у Србији 1900–1978. Пролегомена за историју примењених уметности код нас, Београд: Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије, 29.
- Васић, П. 1958
Уметничка опрема књиге у Србији до 1941, Књига и свет (Београд) 8, прештампано: Доба уметности, Студије и чланци, Ваљево: „Милић Ракић“, 1990, 231–232.
- Станојевић, С. 1929
Вељко Петровић, Драгослав Стојановић, у: Народна енциклопедија. Српско-хрватско-словеначка (Загреб) IV: 496.
- Марковић, Р., Стојановић, Д. 1926
Реч и слика (Београд) I: 65–69.

Снежана Пешић Ранчић

зидна инсталација *Штанцовање судбине I*

Београд, 2016.

флизелин, комбинована техника

160 × 600 cm

МПУ инв. бр. 25416

2009. године има статус самосталне уметнице. Заједно са Мајом Геџић, ауторка је концепта и реализаторка међународне изложбе *Померање граница* (од 2014), као и других изложби. Председница је Уметничког савета УЛУПУДС-а од 2018. године.

Професионалну каријеру Снежана Пешић Ранчић је започела као модни дизајнер у фабрици „Топлички мотиви“ из Прокупља (1984–1986), а потом је радила у „Беку“ (1986–1990), као и у сопственом предузећу за производњу ексклузивне женске одеће „SPR Design“ у Београду (1991–2006).

У складу са континуираним и планским употпуњавањем колекције савремене уметности текстила, Музеј примењене уметности је 2019. године откупио зидну/просторну инсталацију Снежане Пешић Ранчић *Штанцовање судбине I*.

Дело је настало под утиском доласка великог броја избеглица и миграната у Србију, на путу ка земљама Европске уније, почев од маја 2015. године. Ови људи, који су без своје кривице претворени у колоне анонимних бића неизвесне судбине, дубоко су потресли ауторку, која се се по први пут у свом раду усредсредила на актуелну друштвену тему и остварила ангажовано дело снажних емоција и високих ликовних вредности. *Штанцовање судбине I* приказује многобројне људске силуете које спуштених глава корачају ка непознатом одредишту. Крхкост људских прилика истакнута је начином осликавања и коришћењем флизелина, танане врсте текстила који се користи као међупостава одеће и за учвршћивање тканине. Рад је први пут представљен на самосталној изложби уметнице одржаној у галерији Задужбине Илије М. Коларца од 16. маја до 3. јуна 2017. године.

Снежана Пешић Ранчић (1957) је дипломирала на Одсеку текстила Факултета примењених уметности у Београду, 1983. године. Исте године постала је чланица УЛУПУДС-а, од

(1991–2006). Истовремено се бавила уметношћу текстила, сликарством и црквеним живописом (црква Преображења Господњег у Клајићу, 2000. године и трпезарија манастира Тресије на Космају, 2003–2004).

Модну одећу, таписерије, инсталације, слике и цртеже излагала је на петнаест самосталних изложби у Београду, Прокупљу, Нишу, Земуну, Мајданпеку и Новом Саду (2001–2019). Присутна је, од 1983. године, на многобројним групним изложбама, као што су Мајска изложба, ТИСО, Бијенале таписерије, Тријенале таписерије у Новом Саду, Бијенале ликовних и примењених уметности у Смедереву, Међународно бијенале уметности минијатуре у Горњем Милановцу, Пролећна изложба УЛУС-а, *Експериментом до...* СУЛУЈ-а, Тријенале проширених медија, *Померање граница*, као и на другим манифестацијама у Црној Гори, Македонији, Бугарској и Француској. Учесница је више међународних колонија у Србији и Црној Гори (2017–2019).

Снежана Пешић Ранчић је добитница десет награда, УЛУПУДС-а, Земунског салона, мајданпечке изложбе *Жене сликари* и Телевизије БК за етно моду. Њена дела се налазе у колекцијама Етнографског музеја и Галерије РТС у Београду, збиркама Народног музеја Топлице у Прокупљу, Галерије савремене ликовне уметности у Нишу и сада у Музеју примењене уметности.

CONTEMPORARY APPLIED ART DEPARTMENT

Snežana Pešić Rančić wall installation *Mass Production of Destiny I*

Belgrade, 2016
vlieselin, mixed technique
160 x 600 cm
MAA Inv. No. 25416

In accordance with its continuous and planned completion of the collection of contemporary textile art, the Museum of Applied Art purchased the wall/spatial installation titled *Mass Production of Destiny I* by Snežana Pešić Rančić in 2019.

The work was created under the author's impression that a large number of refugees and migrants had been pouring into Serbia since May 2015 while on their way to the European Union countries. These people who, through no fault of their own, were turned into columns of anonymous human beings of uncertain destiny, deeply moved the author driving her, for the first time in her career, to focus on the current social theme and to create an engaged artwork of strong emotions and high artistic values. *Mass Production of Destiny I* depicts numerous human silhouettes heading towards an unknown destination with their heads bent down. The fragility of human silhouettes is highlighted by the method of painting and use of vlieselin, a type of thin textile used for lining the inner side of clothes and reinforcing fabric. The work was presented for the first time at the artist's solo exhibition held at the Ilija M. Kolarac Endowment Gallery between 16th May and 3rd June, 2017.

Snežana Pešić Rančić (1957) graduated from the Textile Department, Faculty of Applied Arts in Belgrade, in 1983. In the same year, she became a member of ULUPUDS (The Association of Applied Arts Artists and Designers of Serbia), and in 2009 she was granted a status of an independent artist. Together with Maja Gecić, she has co-authored the concept of the international exhibition titled *Pushing the Boundaries* (since 2014) and realised the same as well as

other exhibitions. She has been a President of the ULUPUDS Art Council since 2018.

Snežana Pešić Rančić began her professional career as a fashion designer with the *Toplički Motivi* factory in Prokuplje (1984–1986), and then worked with *Beko* company (1986–1990) and her own company *SPR Design*, producing exclusive women's clothing, in Belgrade (1991–2006). At the same time, she pursued her interests in textile art, painting and fresco painting (The Church of the Transfiguration of the Lord in Klajić, 2000, and the dining room of the Tresije Monastery in Kosmaj, 2003–2004).

She exhibited her fashion clothing, tapestries, installations, paintings and drawings at fifteen solo exhibitions in Belgrade, Prokuplje, Niš, Zemun, Majdanpek and Novi Sad (2001–2019). Since 1983, she has also been present at numerous group exhibitions, such as May Exhibition, TISO, Biennale of Tapestry, Triennial of Tapestry in Novi Sad, Biennale of Fine Arts and Applied Arts in Smederevo, International Biennale of Miniature Art in Gornji Milanovac, Spring Exhibition of ULUS (The Association of Fine Artists of Serbia), *Experiment to... SULUJ*, Triennial of Extended Media, *Pushing the Boundaries*, as well as at other events held in Montenegro, Macedonia, Bulgaria and France. She participated in a number of international art colonies in Serbia and Montenegro (2017–2019).

Snežana Pešić Rančić has received ten awards – from ULUPUDS, Zemun Salon, Majdanpek exhibition *Women Painters* and BK Television Station for ethno fashion. Her works are held in the collections of the Ethnographic Museum and the RTS Gallery in Belgrade, in the collections of the National Museum of Toplica in Prokuplje, the Gallery of Contemporary Fine Arts in Niš, and, from now on, in the Museum of Applied Art, as well.

Bojana Popović
Translated by Dragana Rašić